

4 SAATLİK PROGRAM İÇİN

Geçmişten Geleceğe Türkiye'nin Jeopolitiği

Kazanım: C.12.13

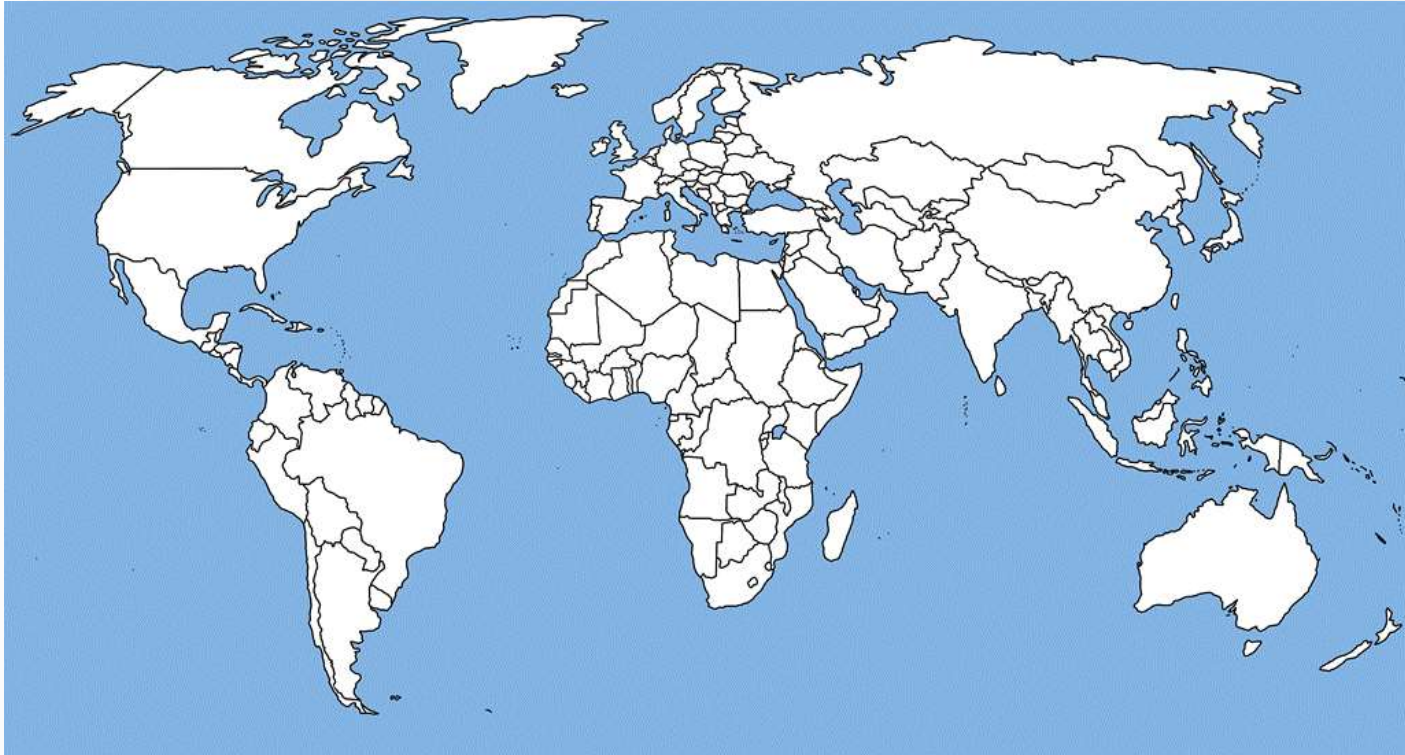
Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumunu değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.

Siyasi Coğrafya

Ülkelerin coğrafi özelliklerini dikkate alarak onların siyasi açıdan dünya üzerinde buldukları yeri ve etkilerini araştırır.

Jeopolitik

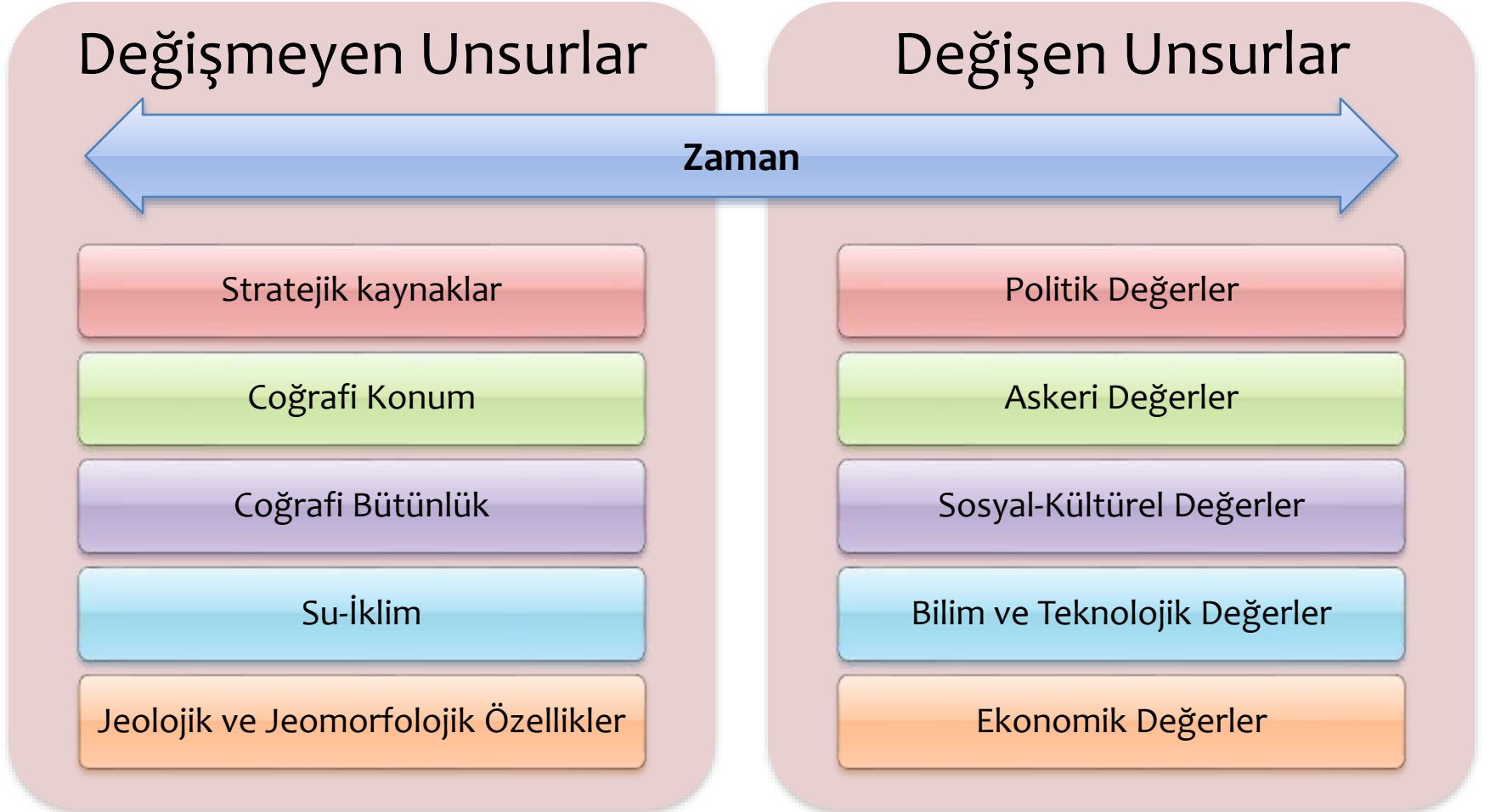

Ekonomik ve siyasal coğrafya verilerine göre dış siyasetin oluşturulması ve yönlendirilmesidir.

Daha geniş anlamıyla jeopolitik devletlerin coğrafi özellikleri ile siyasetleri arasındaki ilişkileri inceleyen bilimdir.

Jeopolitikte Etkili Olan Unsurlar

Türkiye'nin Jeopolitiğini Oluşturan Unsurlara Göre Durumları – Ders Kitabı Sayfa:139

1	Türkiye'nin kıtalara göre durumu	Türkiye 3 kıtanın birbirine en çok yaklaştığı yerde bulunur
2	Denizlere göre durumu	4 denize kıyısı olan bir yarımada ülkesidir
3	Önemli su yollarına göre durumu	İşlek boğazlara sahiptir
4	Yüzey şekillerine göre durumu	Yüksek, dağlık ve engebelidir. Farklı yükseltide ova ve platolar bulunur. Yüzey şekilleri çeşitlilik gösterir
5	İklim özelliklerine göre durumu	İnsan yaşamına en uygun ılıman kuşakta yer alır.

Türkiye'nin Jeopolitiğini Oluşturan Unsurlara Göre Durumları – Ders Kitabı Sayfa:139

6	Su kaynaklarına göre durumu	Su kaynakları bakımından çevresine göre zengin ve stratejik öneme sahiptir.
7	Kültürel ve sosyal özelliklerine göre durumu	Asya-Avrupa kültürlerinin kaynaşma alanıdır. Zengin bir tarihi mirasa sahiptir. Etnik zenginliğe sahiptir.
8	Tarım alanlarına ve faaliyetlerine göre durumu	Bölgesinde, Tarım arazileri geniş ve verimli, tarımsal ürün çeşitliliği yüksek bir ülkedir
9	Önemli ticaret ve ulaşım yollarına göre durumu	Önemli ticaret ve ulaşım yollarının geçiş ve kesişim bölgesinde yer alır.
10	Günümüzde sahip olduğu özelliklere göre durumu	Ekonomisi giderek gelişmektedir. Genç nüfus fazladır. Bölgesindeki siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel gelişmelerde aktif rol oynayan bir ülkedir

Türkiye'nin Jeopolitik Geçmişi

Dünya siyaseti üzerinde aktif rol oynayan medeniyetlerin bir kısmı Anadolu topraklarında kurulmuştur.

Hititler,

Urartular,

iyonlar,

Bizans İmparatorluğu,

Selçuklu Devleti ve

Osmanlı imparatorluğu

bunlardan bazılarıdır.

OSMANLI İMPARATORLUĞU SINIRLARININ GENİŞLEMESİ (1299 - 1699)

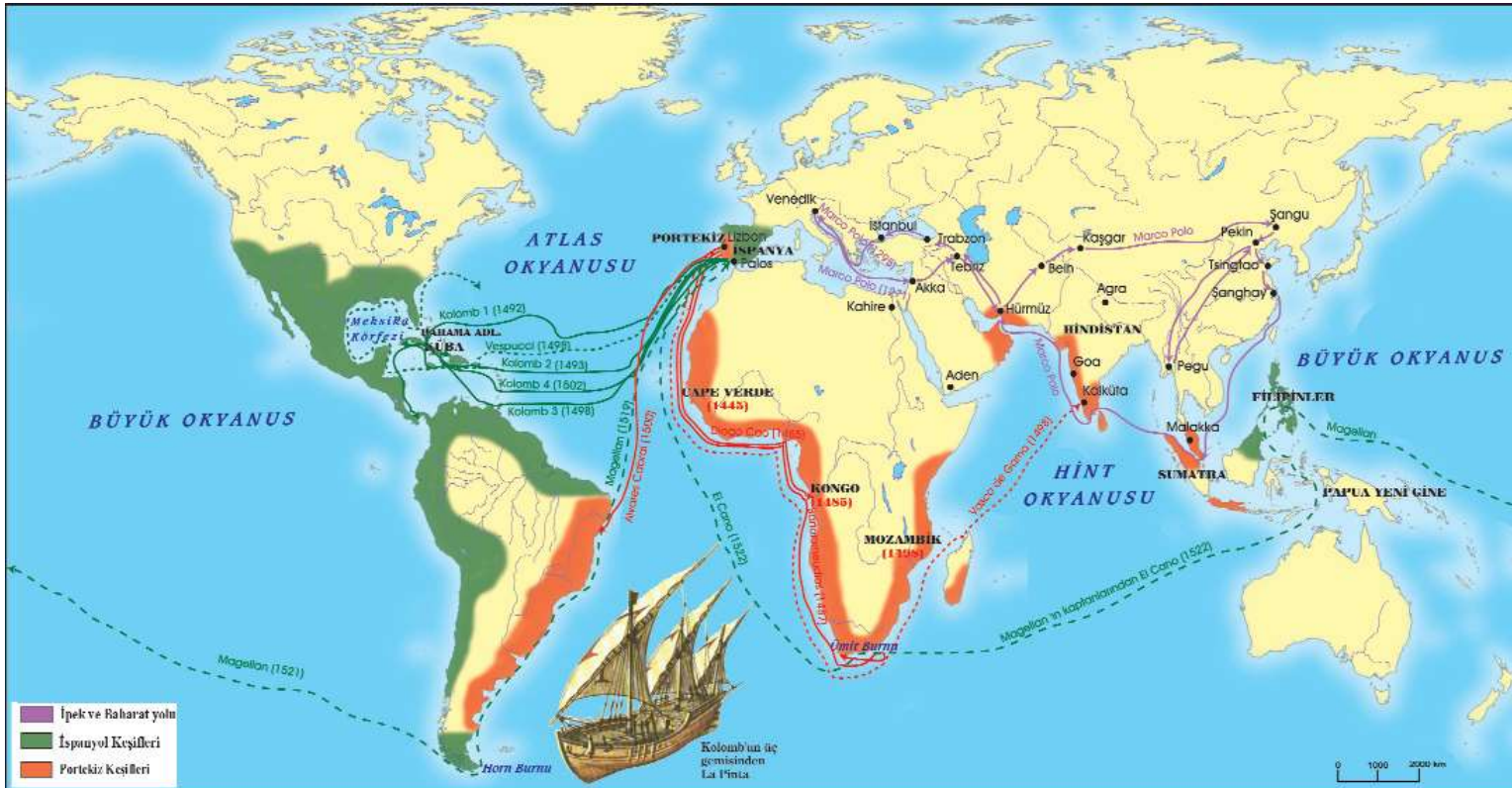
Özellikle Osmanlı Devleti, coğrafi konum avantajları ve askeri gücü sayesinde dünya jeopolitiği üzerinde önemli bir yere sahip olmuştur.

OSMANLI İMPARATORLUĞU SINIRLARININ GENİŞLEMESİ (1299 - 1699)

16. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu dünya üzerinde “Denge Kuran” rolü oynamış bu nedenle dünyanın en güçlü ve büyük devleti olmuştur.

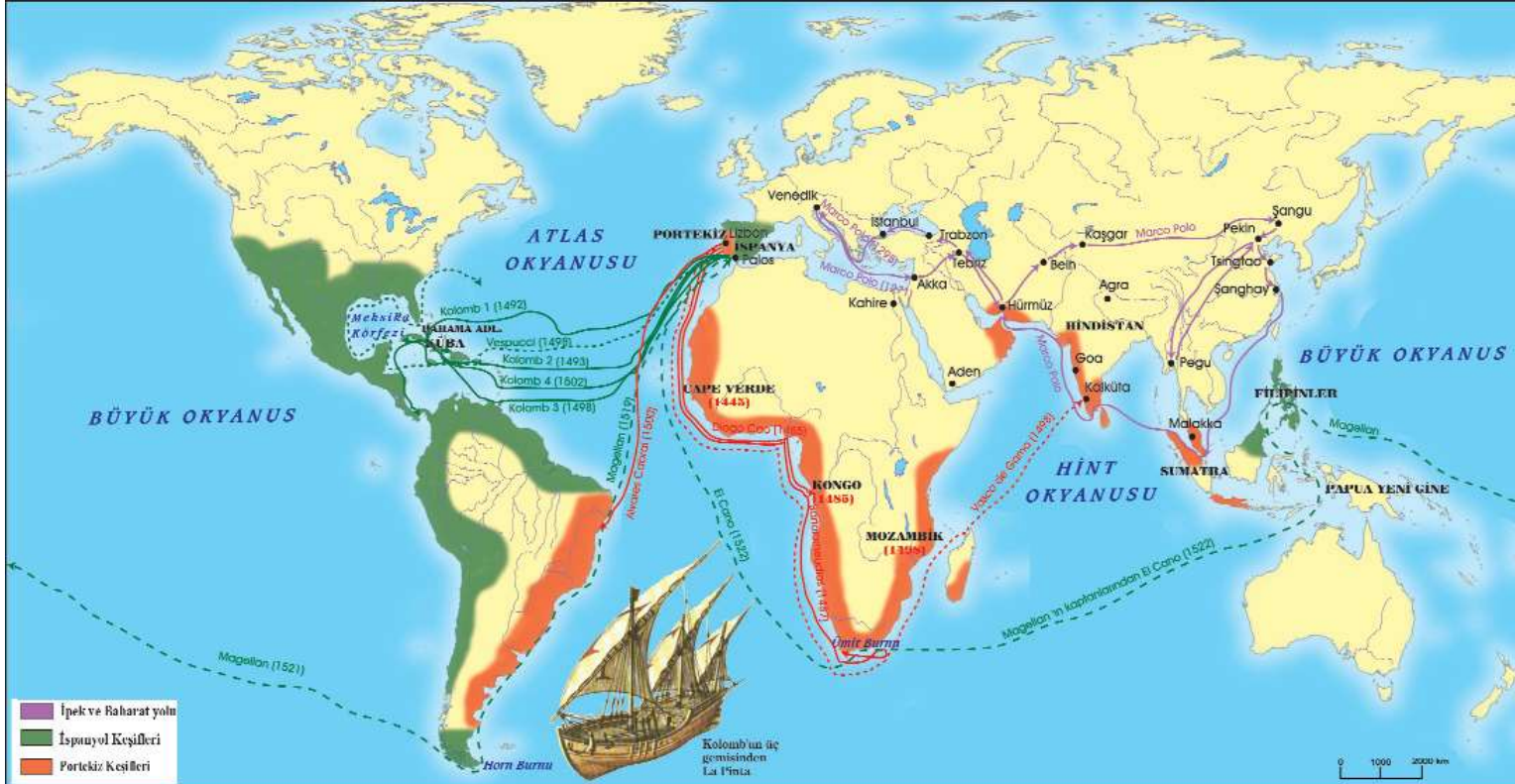
Türkiye'nin Jeopolitik Geçmişi

Coğrafi keşiflerden sonra ticaret yollarının değişmesinden dolayı batı-doğu ticareti 16.yüzyıldan sonra kara yolları üzerinden deniz yollarına kaymaya başlamıştır.

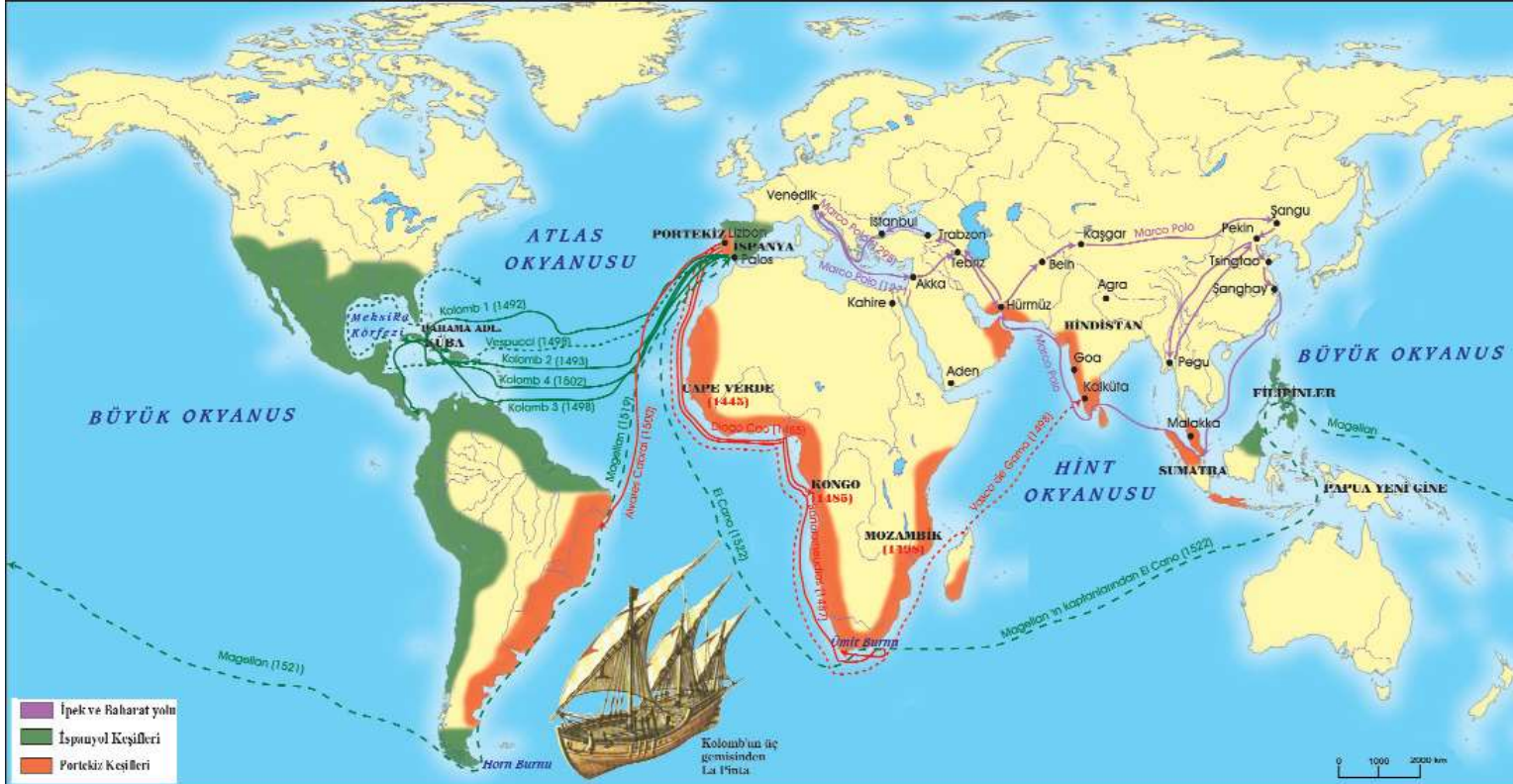
Türkiye'nin Jeopolitik Geçmişi

Bu değişme 16.yüzyılda Osmanlı Devleti'nin elinde tuttuğu transit ticareti olumsuz yönde etkilemiştir.

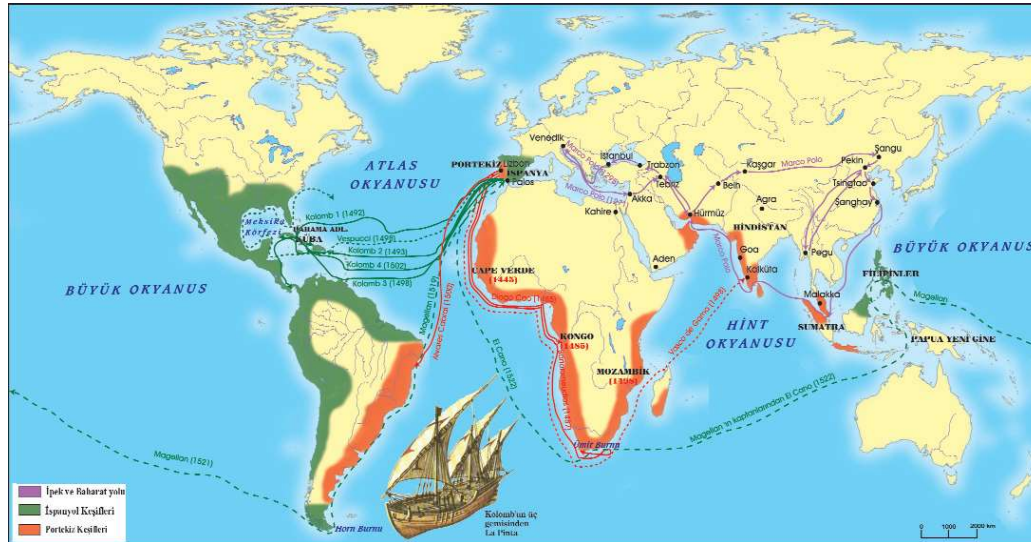
Türkiye'nin Jeopolitik Geçmişi

Kervan yolları etkinliğini yitirince transit ticaretin yarattığı o zengin ve parlak dönem sona ermiştir. Halkın hayat düzeyinin gerilemesine neden olan bu durum, Osmanlı Devleti'nde önce iktisadi ve siyasi gücün zayıflamasına neden olmuştur.

Türkiye'nin Jeopolitik Geçmişi

Süveyş Kanalı'nın açılması Akdeniz'e yeni bir canlılık getirdiyse de Türk limanları özellikle de İstanbul, yeni ticaret yollarının dışında kalması nedeniyle bu canlılıktan yeterince yararlanamamıştır.

Türkiye'nin Jeopolitik Geçmişi

Cumhuriyet'in ilanıyla Türkiye'nin jeopolitik önemi artmaya başlamıştır. II. Dünya Savaşı ve sonrasındaki gelişmeler Türkiye'nin jeopolitik önemi artırmıştır

Türkiye'nin Jeopolitik Geçmişi

Türkiye'nin Jeopolitik önemi 1980'lerden itibaren de Orta Doğu'da, Kafkasya ve Balkanlar'da meydana gelen siyasi ve ekonomik gelişmelerle had safhaya ulaşmıştır.

Türkiye'nin Jeopolitik Geçmişi

Ekonomide, kültürel alanda ve politikadaki hızlı küreselleşme,

Soğuk Savaş'ı sona erdiren Sovyetler Birliği'nin ve Varşova Paktı'nın dağılması

Avrasya'da, Türkiye'nin bulunduğu jeopolitik alanda ve koşullarda önemli değişikliklere neden olmuştur.

Bu Değişiklik Ve Gelişmelerin Başlıcaları

1. Küresel ve bölgesel boyutlarda yeni kuvvet dengeleri oluşmuştur.

2. Avrupa'da yeni siyasal oluşumlar meydana gelmiştir

3. Orta Asya ve Kafkaslar 'da Türkiye ile etnik, tarihî ve kültürel bağları bulunan ülkeler bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır.

4. Balkanlarda ve Orta Doğu'da yeni ve çok önemli gelişme ve değişimler olmuştur.

Günümüzde Türkiye'nin Jeopolitik Konumu

Günümüzde Türkiye'nin Jeopolitik Konumu

1

Türkiye, dünyanın en önemli petrol rezervlerine sahip olan Orta Doğu ve Hazar Havzası ile önemli deniz ulaştırma yollarının kavşağında bulunan Akdeniz Havzası içinde yer alır.

2

Karadeniz Havzası ve Boğazlar, Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya'nın oluşturduğu coğrafyanın merkezinde bulunmaktadır.

3

Kafkasya ve Orta Asya petrolünün ve doğal gazının batıya ulaştırılması için belirlenen güzergâhlardan en önemlisi üzerinde bulunmaktadır.

Günümüzde Türkiye'nin Jeopolitik Konumu

4 BM ve NATO üyesi bir ülke olarak çevresinde güvenlik, istikrar gibi konularda ağırlığa sahiptir.

5 NATO'nun bir kanat ülkesiyken, Avrasya kuşağında merkezî bir duruma gelmiştir.

6 Türkiye, bölgesinde güçlü bir orduya sahiptir.

Günümüzde Türkiye'nin Jeopolitik Konumu

7

Birçok farklı ticari, ekonomik, askeri ve siyasi uluslararası kuruluşlara üyedir.

8

Aynı anda NATO, Avrupa Konseyi, Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı(OECD), Karadeniz Ekonomik İş Birliği (KEİ), Ekonomik İş Birliği Örgütü (ECO), D-20 ve İslam Konferansı Örgütü (İKO) üyesi olan tek devlettir.

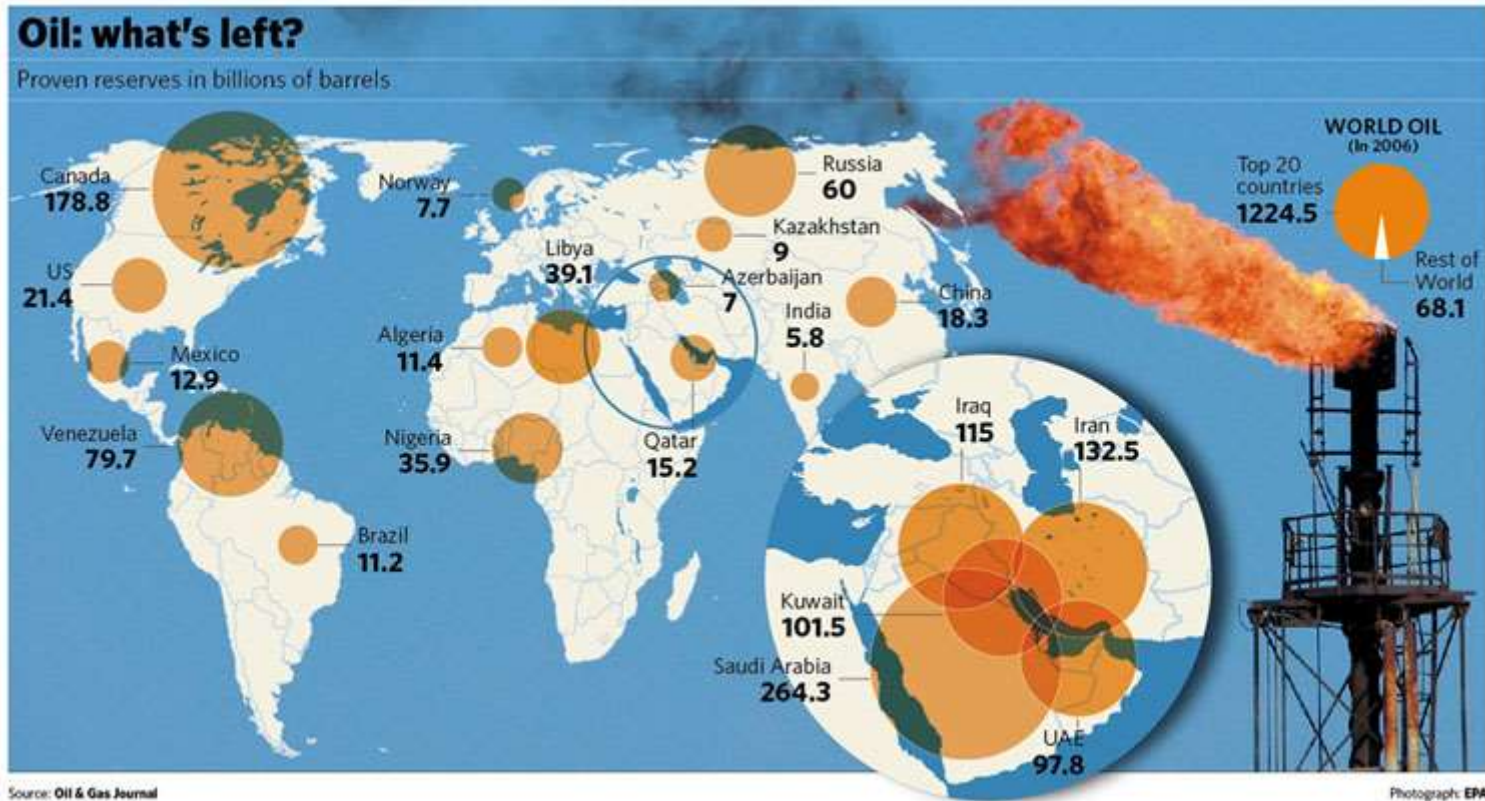
Boğazlarımızın Stratejik Konumu Nasıldır?

Türkiye, gelecek yüzyılda Hazar ve Orta Asya doğal kaynaklarının batıya ulaşmasında doğal bir köprü rolü üstlenecektir.

Dünya doğal enerji kaynaklarının %70'i Türkiye'nin etrafında kümelenmiştir.

Hazar petrollerinin batıya taşınmasını sağlayan Bakü - Ceyhan projesi, petrol nakil güzergâhı bakımından en istikrarlı ve güvenli ortamı sunmaktadır.

Hazar Havzası'nın doğal zenginliklerinin dünya pazarlarına ulaşmasıyla, Trans Kafkasya Ulaşım Koridorunun hayata geçirilmesi bakımından da Türkiye anahtar ülke konumundadır.

Günümüzde Türkiye'nin Jeopolitik Konumu

Türkiye'nin uyguladığı dış politika, hem yaşadığı coğrafyadaki jeostratejik, ekonomik, kültürel gerçeklere hem de Atatürk'ün koyduğu barışçı ilkelere dayanmaktadır.

Türkiye'nin Fiziki Ve Beşerî Coğrafya Unsurlarını Göz Önüne Alındığında

Jeopolitik Açıdan Hassas Ve Kuvvetli Yönleri

Türkiye'nin Jeopolitik Açından Hassas ve Kuvvetli Yönleri

Hassas Yönü

Üç tarafının denizlerle çevrili olması nedeniyle denizden gelebilecek tehditlere açık olması

Bir yarımada durumunda olduğundan donanma ve deniz kuvvetlerine de yatırım yapmak zorundadır.

Kuvvetli Yönü

Boğazlar vasıtasıyla Karadeniz ve Akdeniz'e yapılan giriş ve çıkışları kontrol edebilmesi

Denizden de savunma kapasitesini artırır

Türkiye'nin Jeopolitik Açından Hassas ve Kuvvetli Yönleri

Hassas Yönü

Petrol ve doğalgaz havzalarına yakın olması. Gelişmiş ülkelerin bölgeyi sömürge planlarından etkilenme riski

Ortadoğu ve Hazar petrollerinin batıya taşınma güzergahında olması çeşitli ülkelerin çıkar çatışmasına yol açabilir

Kuvvetli Yönü

Enerji ihtiyacı kolay karşılanır

Enerji nakil koridoru olması jeopolitik ve ticari önemini artırır

Türkiye'nin Jeopolitik Açından Hassas ve Kuvvetli Yönleri

Hassas Yönü

Çok sayıda ülkeyle kara sınırı olması sorunları artırabilmektedir

Sınırimızı aşan akarsularımız komşu ülkelerle çeşitli anlaşmazlıklara yol açabilir

Kuvvetli Yönü

Sınır ticareti potansiyeli yüksektir. Komşular Türkiye için büyük Pazar potansiyeli oluşturur.

Ortak su havzasını kullanmak ülkelerarası ilişkileri güçlendirir

Türkiye'nin Jeopolitik Açıdan Hassas ve Kuvvetli Yönleri

Hassas Yönü

Türkiye'nin KKTC üzerindeki garantörlük hakkı, başta Yunanistan olmak üzere Avrupa ülkeleriyle zaman zaman sorunlara yol açmakta

Ege Denizi'ndeki adalar ve kıta sahanlığı sorunu Yunanistan ile sorunlara neden olmaktadır

Kuvvetli Yönü

Kıbrıs, Akdeniz ticaret yollarının ve Türkiye'nin güvenliği için önemlidir. Ülkemizle güçlü tarihi, kültürel, siyasi ve ekonomik bağları bulunmaktadır

Adalar Türkiye için ticaret ve turizm yönünden iyi bir potansiyele sahiptir

Aşağıdaki ekonomik gelişmelerin hangisinde Türkiye'nin jeopolitik konumu doğrudan etkilidir?

A) Endüstride gelişmiş olan ülkelerin dünyaca ünlü markalarını üretmek için Türkiye'de fabrika kurmaları

B) Bazı ülkelerin Türkiye'de arazi satın alarak organik tarım yapmaları

C) Farklı dönem ve kültürlere ait tarihî eserlerin Türkiye turizmi açısından önemli bir kaynak oluşturması

D) Azerbaycan ve Irak petrolünün Türkiye toprakları üzerinden Akdeniz'e ulaştırılması

E) Dış piyasalarda, Türkiye'de üretilen tekstil ürünlerine talebin fazla olması

Yararlanılan Başlıca Basılı Kaynaklar

Komisyon, Coğrafya 12 MEB Ders Kitabı, İstanbul 2011

Sema KÖROĞLU, Mahmut KÖROĞLU, Coğrafya 12, Esen Yay, Ankara 2009

Cumhur ABAY, Coğrafya 12, Esen Yay, Ankara 2011

Komisyon, ÖSS Coğrafya Mekânsal Bir Sentez, Zirve Yayınları, İzmir 2008